

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144 —
za pol leta K 72 —

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10 —

NOVIČAS

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN

Uredništvo in upravnništvo v št.
priloge ulici štev. 6 — Telefona
uredništva štev. 50 — Telefona
— upravnštva štev. 328 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36 —
za en mesec K 12 —

Nepoboljšljivi in nerazdružljivi.

Iz Belgrada prihaja vest, da so se radikali in demokrati znova pobotali in ostane v vladni hiši vse, kakor je bilo doslej. To se pravi: vladna zakonca se bosta že jutri zopet prepirala in lasala, si metala v glavo razno posodo z nediščo vsebino in preganjala pokoj in zadovoljstvo iz vse svoje okolice. Toda v tem bosta složna: v uživanju zemskih dobrin, ki jih jima nudi veliki, mastni grunt. To je tudi, kar ju drži skupaj. Kakor sta nepoboljšljiva, tako sta tudi nerazdružljiva.

Do sem bi bila stvar končno bolj vesela nego tragična. Takih zakoncev smo vajeni povsodi, posmeh in prezir je vse, kar imajo ljudje zanje. Toda tu je nekaj drugega po sredi. Grunt, ki ga zapravljata ta dva prepirljiveca s svojo ožjo prijateljsko družbo, ni njuna last, ampak jima je izročen samo v upravo. Ta grunt je država, njena dobrobit in njeno premoženje, ki je last celokupnega prebivalstva. Tu se šala neha in se začneja blaznost ali zločinska brezvestnost.

Vprašali bi radikale in demokrate: Ako je le desetina tistega resnično, kar ste v zadnjem času drug drugemu očitali grehov na škodo države — kako morete imeti drzno čelo, da še ostajate na vladi, na čelu države? Kaj si morejo vendar misliti lastni državljani o tej naši državi in o tistih, za katerih hrbet se vi skrivate? Zvest, da ostaja država v rokah največjih škodljivcev države, za kakoršne se sami drug drugega označujete in za kakoršne vas po vaših demagogijah in za kakoršne vse prebivalstvo, lih in sadovih spoznava vse prebivalstvo, mora polagoma pregnati iz javnega življenja slednjega poštenega človeka, ubiti v državljanih slednji sled zaupanja v državne krmiljarje in slednjo trohico veselja do dela in poštenega prizadevanja. A v inozemstvu mora naša država izgubiti še tisto senco ugleda, ki nam je doslej ostala.

Ako vse to premislimo, bi morali biti danes spričo dejstva, da so se demokrati in radikali znova pobotali in ostanejo na vladi, naravnost obupani. No, temu pa kljub vsemu ni tako. Mi namreč dobro vemo, da par v vladni hiši ni pravi zakonski par, ampak zgolj v konkubinatu živeča dvojica, ki jo bo ljudska volja prej ali slej razgnala in izgnala. Mi dobro vemo, da ima ta grunt, naša država, korenine tako globoko, da ga zanikarna sedanja vladna dvojica ne bo ugonobila. Zato danes ne zdvajamo. Toda na drugi strani se pa dobro zavedamo, da pomenja vsak dan nadaljnje vlade sedanje demokratsko-radikalne koalicije za državo in narod veliko moralno in gnotno izgubo. Zato nasproti dejstvu, da se je med demokrati in radikali zopet obnovil pakt, ne moremo ostati ravnodušni. To dejstvo beležimo kot odvratni in nesrečni dogodek v življenju, da se s tem ozdravljenje naših prepričanj, da se s tem ozdravljenje naših razmer zopet zavleče.

S tem pa še nismo storili vse svoje dolžnosti. Treba je namreč, da mi vsi, ki res hočemo dobro državi, ker hočemo dobro sami sebi, zastavimo vsak v svojem socialnem krogu vse svoje moči za splošni navedni in gnotni prospeh, da vsak v svojem krogu ustvarja dobro in uničuje zlo. Tako se pripravljamo na dan obračuna, na nove volitve, ki morajo brezpogojno v dobljenem času priti. Skrbimo vsak v svoji okolici, da bo tedaj čim manj takih, ki bi iz nevednosti ali zaradi osebne koristi kvarili mogočni izraz ljudske volje. Ta volja povej enoglasno: Doli z Mamonovimi hlapei, doli s policajdemokracijo! Naj živi pravica in poštenje, naj živi večni navedni zakon tudi v državni politiki in vsem javnem življenju!

Pred amnestijo.

Belgrad, 25. novembra. (Izv.) Radi bližajoče se proslave kraljevega rojstnega dne se je v političnih krogih pričelo mnogo baviti z vprašanjem amnestije. V glavnem obstojita dve stranki. Na eni strani so radikali, ki zahtevajo, da se vsi zločini razdele v kategorije in se potem izda amnestija za posamezne kategorije. Na drugi strani pa so demokrati, ki zahtevajo, da se izda amnestija za posameznike.

»Novi čas« v vsako hišo!

Zakon o redu in radu proti delavstvu.

Preganjane krščanskih strokovnih organizacij. — V zaščito kapitala stov.

Zagrebska »Narodna Politika« opozarja na uvodnem mestu, kako se na škodo delavstva zlorablja zakon o redu in radu. Navaja te-le slučaje: V Karlovcu so delavci v paromlinu začeli akcijo za izboljšanje plače. Delodajalec napravi na oblast ovadbo, da se med njegovim delavstvom začneja komunistično gibanje. Policija je nato voditelj delavstva in enega delavca iz Karlovca izgnala. Vsa posredovanja zakonite strokovne organizacije, v kateri je bil dotični delavec vključen, niso nič pomagala. — V Dugi Resi je uprava predilnice kršila kolektivno pogodbo z delavstvom in obenem po svojih agentih sporočila delavcem, naj se ne ganejo, ker jih bodo drugače zadel posledice, ki jih določa zakon o redu in radu. — V Cirkvenici je okrajni načelnik zasegel pošto, ki je prihajala na skupino Jugoslovanske Strojne Zveze, pozival predse člane in jim grozil z zakonom o redu in radu.

Koalicija radikalcev in demokratov začasno ostane.

Belgrad, 25. novembra. (Izv.) Z gotovostjo pričakovane demisije vlade ni bilo. Vsa javnost je vedela, da se bo v četrtek izvršilo odločilno dejanje. Radikalni klub je imel ta dan sejo, na kateri pa ni imel nobenega drugega izhoda, kakor edino tega: začasno pobotati se z demokrati. Vendar je ta sklep prišel tako nepričakovano, da so celo demokratski listi že govorili o demisiji celotne vlade. Za sedaj ostane še stara vlada, vendar se bo ta brez dvoma spremenila v toliko, da se bodo nekatere osebe zamenjale. Tako je skoro gotovo, da pojde Pribečević.

Belgrad, 25. novembra. (Izv.) Od demokratov z velikim strahom pričakovana seja radikalnega kluba se je izvršila večeraj. Seja je bila kratka, zato pa tem bolj nemirna in burna. Govorniki so zelo ostro kritizirali delovanje demokratskih ministrov in pozvali vodstvo, da čimprej preskrbi možnost, da se za celo državo škodljiva koalicija razide. Drugih iznenadenj seja ni prinesla, kar je bilo itak pričakovati. Pokazala je samo dejstvo, da je vsa radikalna stranka odločena proti vsakemu

Usoda demokratov — popoln razcep.

Belgrad, 25. novembra. (Izv.) »Novosti« poročajo, da so iz zanesljive strani informirane, da bi se v slučaju razpada sedanje vladne koalicije razcepila demokratska stranka na več malih strank. Del demokratov bi prestopil k republikancem, del k zemljoradnikom, en del k socialnim demokratom, dočim bi znani kapitalisti še

Razorožilvena konferenca za oboroževanje.

Pariz, 24. nov. (Havas). Z ozirom na italijansko stališče, ki predvideva načrt za omejitve oboroževanja, opozarja posebni poročevalec »Agence Havas« v Washingtonu na to, s kakšnim koudarkom je ministrski predsednik Briand nasprotoval tej omejitvi. Položaj Italije se ne more primerjati z onim Francije. Schanzer je moral priznati, da Jugoslavija, ki je očitno

Nezadovoljnost radikalcev.

Belgrad, 25. novembra. (Izv.) Vaš dopisnik Vam je že javil o nezadovoljstvu radikalnih poslancev izven Srbije z zakonskim načrtom o razdelitvi države. Večina poslancev je podvzela energično akcijo proti temu načrtu. Njim na čelo so poslanci iz Srema, ki so se oglašili pri Pašiću in mu izrazili, da bi delitev Srema po tem načrtu jako neugodno vplivala na volitve v Sremu, kjer je bil Pašić nosilec liste. Če Pašić nastopi za izvedbo tega načrta, bi to značilo veliko nevhvaležnost napram lastnim volivcem.

VELIKA EKSPLOZIJA.

Dunaj, 24. nov. Po vestih iz Dunajskega Novega mesta je danes popoldne v

nom o redu in radu zgolj zato, ker so organizirani. — V Zenici v Bosni je železarna uvedla 10 urni delavnik. Delavci so se pritožili in sklicevali na ministrsko naredbo iz leta 1919., a zaman. — V Taborskem obstoja nepolitična, čisto strokovna organizacija, ki je uvedla gibanje za povišanje plač. Delodajalec napravi ovadbo, da je organizacija prevratna in oblast ji zapreti z zakonom o redu in radu. Podobno se je zgodilo še v mnogih drugih slučaji. Kaj čuda — dodaja »Nar. Politika« —, ako delavstvo polagoma prihaja do prepričanja, da mu je država sovražna, da je zaveznica njegovih kapitalističnih izkoriščevalcev in da nima od nje ničesar pričakovati. Iz tega dela potem nadaljnje zaključke in tako se ustvarja prevratno mišljenje tudi med tistim delavstvom, ki je bilo doslej lojalno in mirno. Take sadove rodi policajdemokratska naredba o redu in radu.

sodelovanju z demokrati. Iz tega dejstva pa radikali niso mogli izvajati posledic, ker pogajanja, ki so jih vodili z opozicijo, niso imela nobenega uspeha. Od opozicijskih strank se niti ena ni izjavila pripravljeno popravljati težke napake sedanje vlade z vstopom v vlado. Jugoslovanski klub se n. pr. z radikali sploh ni hotel pogajati.

Belgrad, 25. novembra. (Izv.) Sinoči od šeste do pol osme ure se je vršila seja ministrskega sveta. Seji so prisostvovali razen dr. Spahe, ki je v Sarajevu, in Pribečevića, ki je odpotoval v Zagreb, vsi ostali ministri. Na dnevnem redu je bila razprava o demokratsko-radikalni koaliciji. Pašić je referiral o sklepih radikalnega kluba, na kar se je pričela precej ostra debata, ki pa ni privedla do nobenih sklepov, ker so demokratski ministri zahtevali, da se glasovanje odloži, ker nista prisotna dva ministra. Demokratski ministri so prišli s seje zelo nerazpoloženi. O stvari sami, namreč o obstoju koalicije in o njenem programu, bodo sedaj razpravljali posamezni parlamentarni klubi.

nadalje ostali zvesti svojim dosedanjim načelom bankokratstva. Zato se je vodstvo radi nevarnosti, da bi prišlo do te razcepite, tako zelo trudilo, da se je sedanja koalicija obdržala — seveda le začasno. Usoda policajdemokratov je pisana. Da bodo slovenski demokrati po polomu še dalje ostali zvesti bankokrati, je jasno.

mišljena v načrtu za razorožitev, ni nobena neprijateljska država kakor Nemčija. Na drugi strani pa interesirane države, kakor Jugoslavija, Rumunija, Češkoslovaška in Poljska ne morejo pripustiti, da jim konferenca vsili vojaške omejitve, ne da bi bile zastopane pri razpravljanju. (To pomeni, da iz razorožitve ne bo nič.)

gumijevi tvornici v Wimpassingu pri Neunkirchenu izbruhnili vsled eksplozije kotla požar, ki je povzročil materijelno škodo nad 100 milijonov kron. Vsi delavci so se mogli rešiti.

DANAŠNJA PREDBORZA.

Zagreb, 25. novembra. (Izv.) Na današnji predborzi notirajo sledeči tečaji: Dunaj 4.85, Berlin 108, Italija 12.30, London 12.30, dolarji 299, Pariz 21.75, Zürich 57, Praga 328—324, Budimpešta 87, napoleon-dori 10.50.

Vsak naročnik naj pridobi vsaj 2 nova!

Nekaj o nas.

Katoliško gibanje po celem svetu se združuje. Preko vseh nasprotij, ki jih ustvarjajo v službi imperializma delujoči politiki in diplomati, se vezi krščanskih organizacij vseh katoliških delov sveta krepe vsak dan ter ustvarjajo tako temelje za bratsko družino narodov Jugoslovanski katoličani igrajo v tem združenju veliko vlogo. Prvo je bilo krščansko socialno delavstvo, ki je stopilo v zvezo s krščanskimi tovariši drugih narodov. Danes imamo v roki pismo zastopnika angleških katoličanov, učenjaka in vseučiliškega profesorja na angleški univerzi v Oxfordu C. C. Martindale, ki je je pisal dr. Ljubi Marankoviću v Zagreb. Iz pisma je razvidno, kako se katoličani Anglije zanimajo za katoliški pokret v Jugoslaviji. Iz pisma, ki je priobčeno v zagrebški »Luč«, posnemamo najvažnejša mesta.

»Moj dragi doktor Maranković! Nedavni kongres katoliških dijakov v Pragi je tekom tega meseca obrnil pozornost in naklonjenost katoličanov na Angleškem vašim češkoslovaškim sosedom...«

Kot izdajatelj »The Inter-University Magazine« in v mojem osebnem delokrogu kot človek, ki mu je mnogo na tem, da bi videl utrjeno »Katoliško društvo narodov«, čutim, da bi vam mogel podati kako misel o nas vseh.

Nihče, ki je slišal o vašem presvetlem škofu Mahničju, ne more, da ne bi častil njegovega spomina. Tam od l. 1895. je bil on proučevajoč in pišoč o filozofskih in verskih načelih, na katerih počiva vsako pravo socialno delo, vaš voditelj. Za njim so se zbirali vredni možje kakor vaš dr. Petar Rogulja, katerega nesebično življenje in najneumornejša delavnost je bila venčana s tako sveto smrtjo.

Ali se morem nadjeti, moj dragi da bodo kaj kmalu napisani obširni življenjepisi teh in drugih vaših velikih rojakov ter da nam brez vsakega odloga pošljete to gradivo, da bomo mogli tako vsaj naknadno v prid angleških čitateljev in v našo lastno pobudo objaviti zgodovino teh junakov v katoliškem socialnem gibanju vaše domovine? Ako bi bili tako prijazni, da nam pošljete to življenjepisno gradivo, vas prosim, da bi dodali dovolj tega, kolikor je potrebno, da se nam ustvari verna in živa slika splošnega položaja, v katerem so oni delovali in doseženih uspehov, kakor tudi slika dela, ki vas še čaka.

Mi smo z naše strani pripravljeni, da vas dovedemo v stik z našimi organizacijami, ki se pečajo z apologetičnimi stvarmi, socialnim vprašanjem in splošnimi stvarmi.

Mislimo, da je katoliška solidarnost najvažnejša, ako hočemo ustvariti krepko katoliško mišljenje, ki bo preporočilo svet. Želimo, da bi bila imena onih velikih prelatov kakor Kettelerja, Gibbonsa, Manninga, Mahničja, Kreka ter velikih lajkov kakor Rogulje, Psicharija, Ozanama, Morena in Warda enako znana vsem, ki so poklicani na katoliški svetovni apostolat.

Srečno priporočujoč molitvam Jugoslovancem našo domovino in njene posebne probleme, ostajam dragi moj doktor, vaš v edinosti katoliške apostolske in rimske vere najudanejši brat...

Ob tej priliki naj spomnimo tudi na zanimanje, ki ga vživa naše gibanje in naše delo na Francoskem. To je dokaz, da smemo z veseljem in optimizmom gledati na naše gibanje. Za pesimizem ni nobenega povoda. Naj kdo pregleda naše znanstvene, socialne in druge revije, naj zasleduje predavanja v naših ljudskih in akademskih društvih, naj se zanima za pojave verskega čustvovanja in življenja okoli Evharistije, pa bo videl, da se vrši tibo, a vstrajno delo poglobitve v krščanstvo. Vsak dan je med nami jačja tudi zavest, da krščanska morala nima veljati samo za ožje in skrito življenje posameznika, ampak da mora ravnati tudi naše socialno udejstvovanje. Skupnost naša s Kristusom se ne kaže samo pri obhajilni mizi, ampak se mora tudi v javnem in gospodarskem življenju pokazati, kakor izvaja tako krasno katoliški kitajski mislec Hsi-Lung, ako se ne motimo, v enem zadnjih »Hochland« — se mora udeleževati tudi tam, kjer trpijo reveži, se izkoriščajo cel stanov in kjer se vrši kruta krivica pod geslom »ohranitve obstoječega reda«. Pravi duh živi med nami, čutimo, kaj našemu ča-

